WYNIA'S WEEK

De pogingen van de overheid om de lelijke waarheid over de energietransitie te verhullen worden steeds doorzichtiger

Posted on 9 april 2026 by Maarten van Andel

'Wat is waarheid?', vroeg de Romeinse gouverneur Pontius Pilatus tijdens het politieke proces tegen Jezus van Nazareth. Deze vraag is in het Israël en de wereld van vandaag nog net zo actueel als 2000 jaar geleden.

Waarheid is niet hetzelfde als een opsomming van feiten, in elk geval niet in de huidige energietransitie. Dit zijn bijvoorbeeld twee feiten over windenergie, uit de officiële publicaties over kalenderjaar 2024 van het Centraal voor de Statistiek (CBS) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL):

- De capaciteit van Nederlandse windmolens was 11,7 duizend megawatt.
- De hoeveelheid verbruikte windenergie was 115,7 petajoule.

Minder dan een derde

Deze feiten kloppen ongetwijfeld, maar vertellen ze ons ook de waarheid over windenergie? De meeste mensen zullen de gebruikte terminologie, cijfers en samenhang niet goed kunnen duiden. Daarom heb ik bij deze feiten de terminologie consistent gemaakt en wat relevante cijfers toegevoegd:

- Het landelijke elektriciteitsverbruik van gemiddeld 13,6 gigawatt kan bij veel wind bijna volledig worden opgewekt door het opgestelde windvermogen van 11,7 gigawattpiek.
- Het verbruikte windvermogen was gemiddeld in het hele jaar 3,7 gigawatt, dat is minder dan een derde van de opgestelde 11,7 gigawattpiek.

We gaan verder met twee officiële feiten van 2024 over zonne-energie:

- Het opgestelde vermogen van zonnepanelen steeg naar 28,6 gigawattpiek.
- De hoeveelheid verbruikte zonne-energie was 77,7 petajoule.

Met wat aanvullende cijfers en consistente terminologie kunnen we uit deze feiten relevante informatie halen, net als hierboven bij windenergie:

- Het opgestelde zonvermogen van 28,6 gigawattpiek kan op zonnige zomerdagen ruim twee keer zoveel elektriciteit opwekken als het gemiddelde verbruik van 13,6 gigawatt.
- Het verbruikte zonvermogen was gemiddeld in het hele jaar 2,5 gigawatt, dat is minder dan een tiende van het opgestelde vermogen van 28,6 gigawattpiek.

Wachten op netaansluiting

Hieruit blijkt dat windmolens en zonnepanelen gemiddeld in het jaar maar een klein deel van hun piekvermogen opwekken. Tevens blijkt dat ze op zomerdagen met veel zon en wind drie maal zoveel elektriciteit kunnen opwekken als we verbruiken. Die stroomoverschotten kunnen nergens heen, en bovendien kunnen gas-, kolen-, biomassa- en kerncentrales niet op uur- en dagbasis worden op- en afgeschakeld. Die blijven elk uur van de dag en nacht met al hun personeel, expertise, logistiek en onderhoud stabiele regelbare elektriciteit opwekken voor als het weer omslaat, de avond valt en de wind gaat liggen.

Windmolens en zonnepanelen moeten daarom bij veel zon en wind massaal worden stilgezet en afgekoppeld. Het is geen wonder dat er 15.000 zonne- en windenergieprojecten op een netaansluiting staan te wachten, want we hebben er nu al veel te veel.

Laat ik in dat verband nog drie feiten toevoegen, die met enig zoek- en rekenwerk zijn af te leiden uit gegevens die de overheid op verschillende plekken vermeldt:

- Het nationale elektriciteitsverbruik schommelt al twintig jaar rond 120 miljard kilowattuur per jaar. Meer dan de helft daarvan wordt opgewekt door verbranding van biomassa, steenkool en aardgas.
- In 2024 vertegenwoordigde elektriciteit 23,7 procent van ons totale energieverbruik. Meer dan driekwart van al onze energie kwam rechtstreeks uit brandstoffen zoals aardgas, biomassa, diesel en benzine.
- In de afgelopen kalme koude winter leverden zon en wind minder dan 10 procent van ons totale energieverbruik.

Dit alles geeft al een wat beter beeld van de energietransitie, maar het is nog lang niet de hele waarheid. Daartoe moeten we nog veel meer feiten en getallen uit verschillende overheidsbronnen als puzzelstukjes bij elkaar zoeken. Tijdens zo'n zoektocht blijkt dat niet alles te vinden is, en dat sommige overheidsdiensten dat ook aangeven in hun eigen analyses. Kennelijk kennen vele diensten stukjes van de waarheid, maar heeft niemand een compleet en representatief overzicht met consistente terminologie en eenduidige landelijke cijfers.

Gruwelijke onderbenutting

We kunnen in elk geval concluderen dat wind en met name zon 's winters veel te weinig doen, en 's zomers drie keer zoveel elektriciteit kunnen opwekken als dat we nodig hebben. Windmolens en zonnepanelen staan dus zowel 's zomers als 's winters grotendeels werkeloos, afwisselend omdat er veel te veel of veel te weinig wind en zon is. Deze gruwelijke onderbenutting wordt erger naarmate we meer windmolens en zonnepanelen installeren.

Dit fenomeen kennen we als de wet van de verminderde meeropbrengst. Het leidt ertoe dat de energieopbrengst en CO_2-besparing van elke extra windmolen en elk extra zonnepaneel afnemen, en de kosten per opgewekt kilowattuur toenemen. Dit vertaalt zich onder meer in stijgende stroomprijzen en terugleverkosten voor

consumenten met zonnepanelen op hun dak. Ook de maatschappelijke en milieutechnische nadelen van zonnepanelen en windmolens nemen toe naarmate we er meer installeren, zoals netcongestie, ruimtebeslag, horizonvervuiling, slagschaduwen, lawaai, trillingen, gezondheidsschade, dierenleed en vogelsterfte.

Deze doodlopende straat waarin de energietransitie steeds moeizamer vooruit komt is een waarheid die niet officieel wordt gecommuniceerd, maar wel met de nodige moeite kan worden afgeleid uit overheidsfeiten.

Die feiten zien er op het eerste gezicht uit als geselecteerde vakantiefoto's waarop het nooit regent en iedereen lacht, maar bij nadere analyse onthullen ze wel degelijk grote problemen. De feiten ogen nochtans als een commerciële reclamespot waarin de nadelen van het aangeprezen product niet worden genoemd. Bij reclame mag dat, zolang duidelijk is dat het om reclame gaat.

Onwaarachtige communicatie

Het is echter geen taak van de overheid om sluikreclame te maken voor haar eigen energiebeleid, zonder vermelding van nadelen zoals verminderde meeropbrengsten en oplopende kosten. Het is op de lange duur een cynische en onwaarachtige strategie om die nadelen niet open en eerlijk te communiceren, want energiespecialisten leggen ze toch wel bloot. Dat gebeurt vroeger of later met álle pogingen om de waarheid te verhullen, zoals bij de toeslagenaffaire en het Groningse aardbevingsschandaal.

Het werkt in toenemende mate averechts om serieuze criticasters van de huidige energietransitie te negeren of weg te zetten als klimaatontkenners. De nieuwe regering heeft een uitgelezen kans om hier haar voordeel mee te doen, door in het hier en nu de mooie en minder mooie waarheid over energie open en bloot te vertellen. De media hebben als hoeders van de democratie een even grote kans om de mooie en minder mooie waarheid over energie te vertellen en te laten vertellen.

Een omvangrijk en zeer duur beleidsterrein zonder tegenslagen, vertragingen en twijfels bestaat niet, net zomin als een grote vakantie zonder pech, ergernissen en slecht weer. Ik ben alleen al daarom uiterst kritisch op de officiële energiefeiten, omdat ze te mooi zijn om waar te zijn. Die feiten zijn geselecteerd, net als in een populaire vakantieblog of commerciële reclamespot. Dat baart mij grote zorgen,

want onze volksvertegenwoordigers en bewindslieden worden niet gekozen en betaald om zichzelf en hun beleid aan te prijzen zonder de hele waarheid te vertellen.

In 2025 werkten op voltijdbasis 947 communicatiemedewerkers bij de rijksoverheid. In 2020 waren dat er nog 784. Die toename van ruim 20 procent in vijf jaar leidt niet tot betere communicatie over de energietransitie, integendeel. De pogingen om de lelijke waarheid te verhullen met mooie feiten worden steeds krampachtiger en doorzichtiger. Steeds meer mensen worden daar achterdochtig van of prikken er gewoon doorheen. Dat is overduidelijk geen houdbare communicatiestrategie.

Halve waarheden

Wat is waarheid? Die vraag kan wellicht niemand helemaal beantwoorden, maar de waarheid over energie bevat in elk geval een representatieve en wetenschappelijk onderbouwde weergave van de voor- en nadelen van elke energieoptie. Die waarheid bevat ook een overzicht van de integrale kosten en opbrengsten van elke energieoptie, en van het feit dat de kosten oplopen en de opbrengsten dalen naarmate we meer windmolens en zonnepanelen installeren. Als de nadelen van de huidige energietransitie ontbreken, weten we dat we op zijn best de halve waarheid zien.

Het omgekeerde geldt evenzeer. Partijen en politici die alleen maar nadelen van bijvoorbeeld kernenergie en kolencentrales opsommen, houden op zijn minst de helft van de waarheid achter. Dergelijke eenzijdige standpunten zijn net zo ongeloofwaardig als halleluja-verhalen over windmolens, zonnepanelen, biomassa, CO_2-opslag, batterijen, waterstof, warmtepompen, elektrische auto's en vakanties met alleen maar rozengeur en maneschijn. Ze wakkeren bovendien de polarisatie in de samenleving aan, door alles zwart of wit te maken in plaats van vijftig tinten grijs.

Timing en dosering

Een dergelijke simplificatie zet veel burgers aan om simpelweg ergens voor of tegen te zijn, zonder de nuances te kunnen of willen zien. Ik ben voor de goede orde niet voor of tegen windmolens en zonnepanelen. Ik heb zelf zonnepanelen op mijn dak. Ze hebben net als alle andere energiemodaliteiten nadelen en voordelen. Ze reduceren CO_2 en luchtvervuiling, en ze zijn een nuttige zij het kleine toevoeging in

de totale mix van fossiele energie en kerncentrales. We hebben er alleen wel meer dan genoeg. Bijbouwen heeft inmiddels meer nadelen dan voordelen.

Het gaat niet om goed of fout, het gaat om timing en dosering. Die nuance ontbreekt node in de huidige energietransitie.

Wynia's Week** verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? **Doneren kan zo**. **Hartelijk dank!